

DANSK/SVENSK GÅRDSHUND - ETT KULTURARV ATT FÖRVALTA

Rasens historia

Den dansk/svenska gårdshunden har sedan lång tid tillbaka funnits på gårdarna i framförallt södra Sverige och Danmark men den har även varit spridd i andra Östersjöländer. Exakt hur gammal rasen är är oklart, vissa menar att den stammar ända från vikingatiden, medan andra talar om några hundratal år. Helt klart är att rasen kan räknas till Sveriges (och Danmarks) riktigt gamla hundraser. Det nuvarande namnet tilldelades rasen då den godkändes av Svenska kennelklubben (SKK) och Dansk kennelklubb år 1987. Dessförinnan benämndes den skånsk terrier eller skåneterrier och ännu längre tillbaka gick den under benämningar som rättehund, skrabb och musahund. De många avbildningar av gårdshundar på målningar och fotografier från 1800-talet och tidigt 1900-tal vittnar om rasens popularitet under denna period. Men redan på vissa målningar från 1400-talet förekommer hundar som liknar dagens dansk/svenska gårdshundar.

Den dansk/svenska gårdshunden har använts till en rad olika sysslor där den främsta har varit som råttbekämpare, den är mycket effektiv i sin jakt på smågnagare och än i dag tjänstgör många gårdshundar som råttjägare på gårdar. Rasen har sedan gammalt även använts som vaktare, vallhund, till sällskap och som jakt och grythund. Den har varit en naturlig del av ”interiören” på en sydsvensk bondgård. Den fyllde säkert redan längre tillbaka en viktig funktion som sällskapshund. Där om vittnar de många gamla målningar och foton som visar gårdshundar i lek och som sällskap till framförallt barn.

Idag används endast något dussin gårdshundar som aktiva jakthundar efter vilt. Flertalet gårdshundar är dock inte intresserade av vilt, även om jaktlusten efter ”det som rör sig” naturligtvis finns. I detta avseende bör man räkna att ”terriertemperamentet” sitter i och vara beredd på att det krävs idog träning för att hunden ska avstå från att springa efter ett flyende djur på kommando. Dock varierar jaktintresset starkt mellan individer, och vissa är helt ointresserade av jakt. Avel för jakt är heller inget som i dagsläget förespråkas av rasklubben eller majoriteten av de aktiva uppfödarna. Tvärt om gör kraven från dagens moderna samhälle många gånger jaktlust efter vilt till en nackdel.

Rasen är pigg, alert, vänlig och lättlärd. I Danmark har den t.o.m. använts som cirkusartist och även i Sverige har det under mitten av 1900-talet förekommit gårdshundar som exempelvis kunnat slå baklängesvolter (hundarna gick under namnet Nalle-cirkus och Sickan-cirkus) I Sverige fanns det för några år sedan en tik som innehade tjänstehundcertifikat som räddningshund. Som vaktarhund är rasen något reserverad mot främlingar och hänsyn till detta bör tas i utställningssammanhang så att man ordentligt tränar en hund inför utställningssituationen.

Den dansk/svenska gårdshundens kynologiska ursprung är oklart. Troligen har den dock sitt huvudsakliga ursprung dels i pincherraserna och dels i de brittiska vita jaktterriers från vilka även Jack Russellterriern och Foxterriern stammar. Gårdshunden placerades då den godkändes av SKK i grupp 2 (Raser av Pincher-och Schnauzertyp, Molosser samt Sennenhundar). Motiveringen till detta var främst rasens förmodade nära släktskap med pincherraserna. Många menar dock att den borde placeras i terriergruppen och andra anser att gruppen för sällskapshundar hade varit mest passande. Den dansk/svenska gårdshunden är ännu inte erkänd som ras av den internationella organisationen FCI (Fédération Cynologique

Internationale) till vilken SKK är knuten. Detta innebär att rasen ej kan ställas ut på internationella utställningar där arrangören är ansluten till FCI. I Danmark, Finland och Norge är dock rasen godkänd av SKK:s samarbetsorgan och i dessa länder visas rasen regelbundet både på Nationella och Internationella utställningar.

Rasen i dag

Rasens karaktär att vara hemma runt gården, omsätts även i modernt boende, normalt stannar hunden hemma runt villan och familjen. Den är utpräglad trogen sina närmaste och avgudar sin familj. Den älskar att hela tiden "vara med". På promenaden, i motionsslingan eller på skid-utflykten. Rasen trivs inte i ensamhet, faktum är att den ogillar ensamhet mer än de flesta raser. Högst 3-4 timmar per dygn bör den lämnas för sig själv. Den dansk/svenska gårdshunden går ofta väl ihop med eventuella övriga djur i familjen och känner sig tex hemma i stallet. Den följer gärna med häst och ryttare, även på långa turer. Rasen har ett bra balanssinne som gör att den även fungerar bra som "besättningsman" på segel eller motorbåten.

I dag används den dansk/svenska gårdshunden främst som sällskapshund, men ett icke försumbart antal tjänstgör fortfarande som rått och smågnagar jägare. Allt fler upptäcker också att rasen lämpar sig utmärkt för aktiviteter som agility, spår, sök, lydnad, rapport, flyball och freestyle. Gårdshunden tycker om att arbeta både fysiskt och mentalt och den kräver ett inte ringa mått av aktivisering. Trots att rasen är liten i formatet och ser "söt" ut är det alltså en ganska "krävande" hund, som inte alltid är direkt lämplig som förstagångshund.

Mellan "arbetspassen" är den dansk/svenska gårdshunden en riktig kelgris som gärna kryper upp i knäet och ligger nära intill i soffan. Den tycker vanligen om värme och ligger ofta och kopplar av i solen. Den älskar också att krypa ner under täcket och fungerar gärna som Din "fotvärmare" hela natten igenom. Man bör alltså tycka om att ha kroppskontakt med sin hund för att komma väl överens med en gårdshund.

Den dansk/svenska gårdshunden är en utpräglad väktare som omedelbart slår larm om främlingar kommer in på hem området. Den bildar snabbt revir varför den ofta larmar också när utomstående närmar sig tex. pick-nick platsen, träningsplanen eller liknande. I övrigt är det dock inte en "skällig" ras, utan tvärt om relativt tyst. Rasen fungerar väl med andra hundar av olika raser och umgås särskilt väl med sina rasgelikar. Gårdshundar kan samlas i stora grupper och umgås med varandra utan vare sig skällande eller slagsmål. Rasen fungerar vanligen också väl med barn. Eftersom dess ursprung är gårdshundens så anpassar den sig vanligen också snabbt till katter, hästar, kor, och andra djur. Dock är det förstås en fördel om invänjningen sker vid så tidig ålder som möjligt, då rasen även har jakt i sig. På grund av jaktinsikten kan det vara svårt att vänja rasen vid lösspringande höns, kaniner och andra smådjur.

En svensk nationalras

Den dansk/svenska gårdshunden är att betrakta som en svensk nationalras. Visserligen "delar" vi rasen med danskarna, men den har en grundläggande och viktig del av sin historia förankrad i södra Sverige. Där om vittnar också namnet "Skånsk terrier" som den kallades ända fram till slutet av 1980-talet. Att rasen fick namnet "dansk/svensk" (och inte "svensk/dansk ") var främst en slump. De svenska hundarna tycks ha kommit att starkt präglade den rasstandard som antogs då Svenska kennelklubben och Dansk kennelklubb erkände rasen. Många menar att de danska hundarna i dag ger intryck av att vara större än standarden

föreskriver, samt har en tendens till mer färgtäckning och pigmenterade inslag i de vita fälten än de ursprungliga svenska hundarna, men systematiska undersökningar som styrker dessa påståenden har ej genomförts.

Gårdshunden – en lantras

Eftersom rasen är av gammalt ursprung och inte har varit föremål för utpräglad exteriör förädlingsavel är rasen att betrakta som en "lantras" på samma sätt som exempelvis rödkullan, gutefåret, linderödssvinet, göingegeten, gotlandskaninen med flera svenska husdjursraser. Med begreppet "lantras" menar man just att raserna är gamla, anpassade till sin levnadsmiljö och opåverkade av intensiv förädlingsavel och inkorsningar av främmande raser. Därmed är också gårdshunden ett kulturarv, ett bit levande, svensk/dansk historia. Ur genetisk synvinkel betraktas lantraser som genresurser genetiska "reserver" hos vilka mer "ursprungliga" genvarianter finns bevarade än de som återstår hos de högförädlade djurslagen. Det är viktigt att dessa genresurser förvaltas på ett uthålligt sätt.